

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

**ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΜΕΝΗ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 24
Ο ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΑΠΟ ΟΡΙΣΜΕΝΑ ΕΡΓΑ
ΝΟΜΟΣ ΤΟΥ 2018 [Ν.127(Ι)/2018]**

**ΕΡΓΟ « ΑΣΦΑΛΤΟΣΤΡΩΣΗ ΔΡΟΜΟΥ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΑΣΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΡΙΖΟΕΛΙΑΣ –
CY6000006» ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ, NATURA 2000,
Φ/ΣΧ. 40.46 Ε1 ΚΑΙ 40.46 Ε2, ΚΑΙ ΤΕΜΑΧΙΟ ΑΡ. 1142 - ΔΗΜΟΣ ΑΡΑΔΙΠΠΟΥ**

1. Εισαγωγή

Οι πληροφορίες για το Έργο υποβλήθηκαν στην Περιβαλλοντική Αρχή με σχετική επιστολή από τον το Τμήμα Δασών (Αρ.Φακ. 2.10.002.1.1, 2.4.14.7/2 και ημερομηνία 21.01.21) για αξιολόγηση με σκοπό χορήγηση περιβαλλοντικής άδειας.

2. Περιγραφή και χωροθέτηση του Έργου

Το έργο εμπίπτει στην προστατευόμενη περιοχή του Δικτύου Natura 2000, και αφορά την ασφαλτόστρωση υφιστάμενου δασικού δρόμου εντός του ΕΔΠ Ριζοελιάς, μήκους 1.300 μέτρων, ο οποίος οδηγεί από την είσοδο του ΕΔΠ στο ύψωμα όπου υπάρχει αναψυκτήριο το οποίο κατασκευάστηκε από τον Δήμο Αραδίππου, εκδρομικός χώρος και θέση θέας.

Ο δρόμος στο μεγαλύτερο του μήκος είναι επιστρωμένος με διαβαθμισμένο μείγμα σκύρων και άμμου (crusher run). Θα κατασκευαστούν 5 οχετοί για την απορροή των νερών της βροχής και θα γίνει επίσης σηματοδότηση του δρόμου. Το έργο θα διαρκέσει 3 μήνες.

Σκοπός της ασφαλτόστρωσης του δρόμου είναι η βελτίωση της υφιστάμενης πρόσβαση και κατ' επέκταση η επισκεψιμότητα της περιοχής και συγκεκριμένα του αναψυκτηρίου, του εκδρομικού χώρου και της θέσης θέας, στο ύψωμα του ΕΔΠ. Ταυτόχρονα, θα μειωθεί η ρύπανση από την σκόνη που δημιουργείται από την χρήση του δρόμου ο οποίος είναι επιστρωμένος με διαβαθμισμένο μείγμα σκύρων.

Το εργοτάξιο θα τοποθετηθεί εντός του περιφραγμένου χώρου του Δασικού Σταθμού, ο οποίος βρίσκεται έξω από την είσοδο του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ριζοελιάς και εφάπτεται του συνόρου της περιοχής.

Ο δρόμος που θα βελτιωθεί έχει μήκος 1.300 περίπου μέτρα και πλάτος 4,5-5,5 μέτρα. Δεν θα γίνει διαπλάτυνση του δρόμου ούτε οποιαδήποτε αφαίρεση δένδρων και θαμνώδους βλάστησης ώστε να μην διαταραχθεί το φυσικό περιβάλλον της περιοχής. Θα γίνει εξομάλυνση του οδοστρώματος και από ορισμένα σημεία απομάκρυνση μικρών ποσοτήτων χώματος από το εσωτερικό έρεισμα του δρόμου το οποίο προήλθε από διάβρωση του πρανούς. Θα κατασκευαστούν 5 οχετοί απορροής των όμβριων υδάτων από τσιμεντοσωλήνες (1 διαμέτρου 60 εκ. και 4 διαμέτρου 40 εκ.). Η θεμελίωση θα γίνει με διαβαθμισμένο μείγμα σκύρων και άμμου

πάχους 20 εκατοστών και ασφαλτόστρωση με 1^η στρώση (Premix 0-28mm) πάχους 7 εκατοστών και 2^η στρώση (Premix 0-14mm) πάχους 5 εκατοστών.

Για την ασφάλεια των χρηστών του δρόμου θα γίνει σήμανση στα δύο άκρα του οδοστρώματος με άσπρη φωσφορούχα γραμμή και θα τοποθετηθούν οι απαιτούμενες πινακίδες σύμφωνα με τον Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας.

Το ΕΔΠ Ριζοελιάς βρίσκεται 7 χλμ βορειοδυτικά της Λάρνακας και 3 χλμ νοτιοδυτικά του Δήμου Αραδίππου. Πρόκειται για περιαστική περιοχή με πολεοδομικές ζώνες Δα2, Αα6, Αα1 και Αα4 σε ποσοστό εμβαδού 93%, 1%, 4% και 3% αντίστοιχα. Ο ανώτατος συντελεστής δόμησης είναι 0.01:1, 1,00:1, 0.20:1 και 0.5:1 αντίστοιχα. Το μέσο υψόμετρο είναι 80 μέτρα. Η περιοχή υπάγεται διοικητικά στην Επαρχία Λάρνακας, Δήμο Αραδίππου.

Το ΕΔΠ Ριζοελιάς περιβάλλεται από ιδιωτικές εκτάσεις και πλησίον αυτού διέρχονται οι αυτοκινητόδρομοι Λάρνακας – Λευκωσίας και Αεροδρομίου Λάρνακας – Αγίας Νάπας. Εντός του Κρατικού Δάσους βρίσκονται περικλειστές δύο ιδιωτικές κατοικίες από τις οποίες περνά ο υπό εξέταση δρόμος. Το Εθνικό Δασικό Πάρκο Ριζοελιάς τυγχάνει διαχείρισης για διατήρηση της βιοποικιλότητας του και παροχή υποδομών συμβατών δραστηριοτήτων υπαίθριας αναψυχής.

Στο ΕΔΠ Ριζοελιάς εντοπίζονται τέσσερις τύποι οικοτόπων:

5220*- Θαμνώνες με *Ziziphus lotus*

1520*- Γυψούχες στέππες

6220*- Ψευδοστέπες με αγρωστώδη και μονοετή Thero – Brachypodietea και

5420 – Φρύγανα της Ανατολικής Μεσόγειου.

Οι πρώτοι τρεις είναι οικότοποι προτεραιότητας και η προστασία και διατήρηση τους απαιτεί ενδεδειγμένα διαχειριστικά μέτρα έτσι ώστε να διατηρούνται σε ικανοποιητική κατάσταση. Οι φυσικοί οικότοποι εναλλάσσονται με τεχνητές δασώσεις, έγκλειστες καλλιεργούμενες εκτάσεις και δύο ιδιωτικές κατοικίες. Οι φυτείες αποτελούνται κυρίως από τα ξενικά είδη *Acacia saligna*, *Pinus pinea*, *Eucalyptus sp.*, *Dodonaea viscosa*, καθώς και τα ιθαγενή είδη *Pinus brutia*, *Cupressus sempervirens*, *Ceratonia siliqua*, *Pistacia lentiscus*, *Olea europaea* και *Nerium oleander*.

Η γεωλογία του Ε.Δ.Π. Ριζοελιάς παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον του υποστρώματος το οποίο έχει μεγάλη οικολογική σημασία, καθώς φιλοξενεί σπάνια γυψόφιλα είδη φυτών όπως *Campanula fastigiata* και *Gypsophila linearifolia*.

3. Περιγραφή των περιβαλλοντικών στοιχείων που ενδέχεται να επηρεαστούν σοβαρά από το έργο

3.1. Από την ασφαλτόστρωση θα σφραγιστούν 6.500 τ.μ. υφιστάμενου δρόμου ο οποίος τώρα είναι επιστρωμένος με διαβαθμισμένο μείγμα σκύρων και άμμου.

3.2. Σε μήκος 350μ πιθανόν να επηρεαστούν κατά το στάδιο της κατασκευής τα είδη *Gypsophila linearifolia* και *Herniaria hemistemon*, τα οποία με άλλα συνοδά είδη συγκροτούν το οικότοπο προτεραιότητας 1520* από 1) χωματοουργικές εργασίες, 2) ενδεχόμενη διαπλάτυνση του υφιστάμενου δρόμου με αφαίρεση τους και 3) την πιθανή ρύπανση από τα υλικά. Στην περίπτωση διαπλάτυνσης θα αφαιρεθεί επίσης θαμνώδης βλάστηση που αποτελείται από *Ziziphus lotus*, *Sarcopoterium spinosum*, *Noaea mucronata* και *Thymbra capitata*. Επίσης, υπάρχει πιθανότητα να επηρεαστούν τα ενδημικά είδη *Onobrychis venosa*, *Teucrium micropodioides*, *Astragalus cyprius* και το είδος *Erodium crassifolium subsp. crassifolium* το οποίο είναι Εύτρωτο. Πιθανόν να επηρεαστούν και από την πιθανή ρύπανση από τα υλικά που θα χρησιμοποιηθούν για την επιστρωση του δρόμου. Η πανίδα θα έχει περιορισμένη παρενόχληση αφού στα σημεία από τα

οποία διέρχεται ο δρόμος δεν υπάρχουν φωλιές πουλιών, κυρίως αρπακτικών ή καταφύγια χειρόπτερων.

3.3. Θα υπάρξει μικρή επιβάρυνση της ατμόσφαιρας με αέριους ρύπους από την κίνηση των φορτηγών οχημάτων που θα χρησιμοποιηθούν για τη μεταφορά των υλικών καθώς και των μηχανημάτων οδοποιίας για τις εργασίες ασφαλιτοστρωσης του δρόμου.

Κατά τη διάρκεια των εργασιών θα παραχθούν:

- 0,5 κ.μ./ ημέρα υγρά απόβλητα από τα 5-8 άτομα τα οποία θα εργάζονται στο εργοτάξιο
- 2 kg / ημέρα από το εργοτάξιο
- 30 κ.μ. αδρανή υλικά
- Αέριοι ρύποι (CO, NOx, PM, NMVOCs και SO₂):
- α) 20 kg/ 10 εργάσιμες μέρες εργοταξίου, αέριοι ρύποι από τα οχήματα και μηχανήματα
- β) 15 Kg για μεταφορά υλικών από δρομολόγια συνολικής απόστασης 8.000 χλμ.

και θα καταναλωθούν:

- 3.000 λίτρα πετρέλαιο ντίζελ για τη διακίνηση προσωπικού προς και από το χώρο της εργασίας.
- 1.200 λίτρα πετρέλαιο ντίζελ για μηχανήματα του εργοταξίου

3.4 Λόγω της σφράγισης της επιφάνειας του δρόμου (σύνολο 6.500 τ.μ.), τα όμβρια δεν θα απορροφώνται στον ίδιο βαθμό και θα καταλήγουν στους χώρους εκατέρωθεν του δρόμου, όπου φύονται και προστατευόμενα είδη χλωρίδας τα οποία ίσως επηρεαστούν αρνητικά.

3.5 Σε περίπτωση διαρροής μηχανελαίων και καυσίμων επί του οδοστρώματος, είναι δυνατό να επηρεαστεί αρνητικά η άγρια βλάστηση (συμπεριλαμβανομένου προστατευόμενων ειδών) εκατέρωθεν του δρόμου, λόγω μεταφοράς των αποβλήτων από τα όμβρια.

4. Περιγραφή των μέτρων που προβλέπονται για να αποτραπούν, προληφθούν ή μετριαστούν επιπτώσεις στο περιβάλλον

4.1. Δεν θα διαπλατυνθεί ο δρόμος έτσι ώστε να μην αφαιρεθούν φυτικά είδη τα οποία αναφέρονται στην παράγραφο 3.2.

4.2. Παρακολούθηση και συντήρηση των μηχανημάτων και οχημάτων σε εγκεκριμένα συνεργεία και όχι εντός του εργοταξίου, κατά την κατασκευή.

4.3. Εφαρμογή σχεδίου έκτακτης ανάγκης για την περίπτωση πυρκαγιάς.

4.4. Το έδαφος θα διαβρέχεται ώστε να μη δημιουργείται σκόνη κατά την κατασκευή.

4.5. Τα δρομολόγια των οχημάτων θα οργανώνονται, ώστε να υπάρχει η λιγότερο δυνατή ρύπανση κατά την κατασκευή.

4.6. Κατά το στάδιο της κατασκευής θα σηματοδοτηθούν οι θέσεις με τα υπό αναφορά προστατευόμενα είδη χλωρίδας και οικότοποι και οι εργασίες θα αφορούν μόνο επίστρωση με σκληρό υλικό.

4.7. Κατά το στάδιο της λειτουργίας, λόγω της στενότητας του δρόμου και της πιθανής ταυτόχρονης χρήσης από πεζούς, ποδήλατα και οχήματα, θα εκπονηθούν κανόνες λειτουργίας του Πάρκου και της κυκλοφορίας στους εσωτερικούς δρόμους. Τα προστατευόμενα είδη θα αναδεικνύονται και θα ενημερώνονται κατάλληλα οι χρήστες.

4.8 Το εργοτάξιο θα χωροθετηθεί εκτός του ΕΔΠ Ριζοελιάς, και εντός του περιφραγμένου χώρου του Δασικού Σταθμού ο οποίος βρίσκεται δίπλα από την είσοδο της περιοχής natura.

4.9 Θα ετοιμαστεί Διαχειριστικό Σχέδιο εργοταξίου που θα εφαρμόζεται κατά την κατασκευή του έργου. Το εν λόγω σχέδιο να προβλέπει την ορθολογική διαχείριση του εργοταξίου (περιλαμβανομένης και της συλλογής και διάθεσης/απόρριψης αποβλήτων, μεταχειρισμένων μηχανέλαιων, άχρηστων υλικών, αποβλήτων από εκσκαφές, κλπ.) η οποία να φαίνεται μέσα από χωροθετικά σχέδια, στα οποία να φαίνονται ευκρινώς οι διάφοροι χώροι, όπως ο χώρος για την ασφαλή αποθήκευση καυσίμων και χημικών, οι υγειονομικές διευκολύνσεις, οι διαδρομές διακίνησης των βαρέων και άλλων οχημάτων, κλπ. Επίσης, στα χωροθετικά σχέδια οργάνωσης εργοταξίου θα παρουσιάζονται ξεχωριστά ο χώρος προσωρινής αποθήκευσης των πρώτων υλών και αποβλήτων, των επικίνδυνων αποβλήτων, τα γραφεία και οι χώροι στάθμευσης

4.10 Όλα τα μηχανήματα που θα χρησιμοποιηθούν κατά τη διάρκεια της διαμόρφωσης του χώρου του έργου θα συντηρούνται ορθά, σε τακτικά χρονικά διαστήματα και δεν θα παρουσιάζουν οποιεσδήποτε διαρροές καυσίμων ή μηχανέλαιων.

4.11 Τα μπάζα, τα οικοδομικά υλικά, τα μηχανήματα, κλπ, θα τοποθετούνται εντός των περιφραγμένων χώρων του εργοταξίου.

4.12 Θα λαμβάνονται μέτρα για αποφυγή διαρροής μηχανελαίων επί του οδοστρώματος

5. Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση

Ο προτεινόμενος δρόμος μήκους περίπου 1.300 μ. βρίσκεται εξολοκλήρου εντός του ΕΔΠ Ριζοελιάς (CY6000006), το οποίο ανήκει στα διοικητικά όρια του Δήμου Αραδίππου. Το 2004 η περιοχή περιλήφθηκε στο δίκτυο Natura 2000, ως Τόπος Κοινοτικής Σημασίας, λόγω της σημαντικής βιολογικής ποικιλότητας που την χαρακτηρίζει. Περιλαμβάνει τέσσερις φυσικούς οικότοπους (5220* - Θαμνώνες με *Ziziphus lotus*, 1520* - Γυψούχες στέπες, 6220* - Ψευδοστέπες με αγρωστώδη και μονοετή *Thero-Brachypodietea* και 5420- Φρύγανα με *Sarcopoterium spinosum*) που βρίσκονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, τρεις από τους οποίους αποτελούν οικότοπους προτεραιότητας.. Το ΕΔΠ Ριζοελιάς φιλοξενεί 181 ιθαγενή είδη φυτών, από τα οποία 3 είναι ενδημικά και προσφέρει καταφύγιο και τροφή σε 44 είδη πουλιών, από τα οποία 3 είναι ενδημικά (*Oenanthe cypriaca*, *Sylvia melanothorax*, *Otus cyprius*), 8 είδη θηλαστικών και 16 είδη ερπετών.

Έξι είδη φυτών (*Gypsophila linearifolia*, *Herniaria hemistemon*, *Chaenorhinum rubrifolium*, *Erodium crassifolium* subs. *Crassifolium*, *Daucus guttatus*, *Ornithogalum trichophyllum*) είναι απειλούμενα και περιλαμβάνονται στο Κόκκινο Βιβλίο της Χλωρίδας της Κύπρου.

Η ΕΟΑ δεν κατέδειξε επιπτώσεις στην περιοχή και στα αντικείμενα προστασίας.

6. Θέση Περιβαλλοντικής Αρχής

Η Περιβαλλοντική Αρχή, κατά τη διαμόρφωση της θέσης της, έλαβε υπόψη τις πληροφορίες που υποβλήθηκαν με βάση το άρθρο 23 του Νόμου, και αφού έλαβε υπόψη τα κριτήρια του Τέταρτου Παραρτήματος του Νόμου δε φέρει ένσταση στην υλοποίηση του έργου υπό τους όρους / προϋποθέσεις που αναφέρονται στο Παράρτημα που επισυνάπτεται.

Η Περιβαλλοντική Αρχή, με βάση το άρθρο 24(5) του Νόμου, παραθέτει τους βασικούς λόγους για τους οποίους δεν απαιτείται Μελέτη Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον, με αναφορά στα σχετικά κριτήρια του Τέταρτου Παραρτήματος. Συγκεκριμένα, εξέτασε τα πιο κάτω κριτήρια:

1. Τοποθεσία έργου: ο δρόμος είναι υφιστάμενος και περνά δίπλα από δύο περικλειστές μεμονωμένες οικίες μόνο, οι οποίες βρίσκονται εντός της περιοχής του δικτύου Natura 2000..

2. Χαρακτηριστικά έργου: Δεν θα γίνει διαπλάτυνση του δρόμου. Η ασφαλτόστρωση θα γίνει σε ήδη υφιστάμενο δρόμο ο οποίος διέρχεται περιοχής του δικτύου Natura 2000 και διευκολύνει την πρόσβαση σε αναψυκτήριο, εκδρομικό χώρο και χώρο θέας. Η ασφαλτόστρωση του θα μειώσει σε μεγάλο βαθμό την έκλυση σκόνης που παράγεται από τα διερχόμενα οχήματα, η οποία επηρεάζει αρνητικά τα είδη χλωρίδας της περιοχής.
3. Τύπος και χαρακτηριστικά των ενδεχόμενων επιπτώσεων: μικρές και αναστρέψιμες οι περισσότερες με ευχέρεια μετριασμού και πρόληψης/αποτροπής, κατόπιν εφαρμογής των όρων του Παραρτήματος.

Μαριλένα Αδαμίδου
για Διευθυντή Τμήματος Περιβάλλοντος
Περιβαλλοντική Αρχή

Αρ. Φακ. 02.10.011.008.002.001

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΜΕΝΗ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ

ΕΡΓΟ « ΑΣΦΑΛΤΟΣΤΡΩΣΗ ΔΡΟΜΟΥ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΑΣΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΡΙΖΟΕΛΙΑΣ – CY6000006 »
ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ, NATURA 2000,
Φ/ΣΧ. 40.46 Ε1 ΚΑΙ 40.46 Ε2, ΚΑΙ ΤΕΜΑΧΙΟ ΑΡ. 1142 - ΔΗΜΟΣ ΑΡΑΔΙΠΠΟΥ

ΓΕΝΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

1. Ο κύριος του έργου φέρει αμέριστη την ευθύνη για την τήρηση των περιβαλλοντικών όρων, μέτρων και περιορισμών που επιβάλλονται με την παρούσα Αιτιολογημένη Διαπίστωση.
2. Ο κύριος του έργου δεν απαλλάσσεται από την υποχρέωση τήρησης διατάξεων της κείμενης περιβαλλοντικής νομοθεσίας, ανεξαρτήτως από την ύπαρξη σχετικής ρητής αναφοράς στους περιβαλλοντικούς όρους του έργου.
3. Σε περίπτωση που κριθεί αναγκαίο το Τμήμα Περιβάλλοντος θα μπορεί να επιβάλει νέους περιβαλλοντικούς όρους για την προστασία του περιβάλλοντος και οι οποίοι θα είναι άμεσα εφαρμόσιμοι από τον κύριο του έργου.
4. Όλες οι εργασίες ανέγερσης και λειτουργίας του έργου να συμμορφώνονται με τους σχετικούς με την προστασία του περιβάλλοντος νόμους, κανονισμούς, διατάγματα και τροποποιήσεις που διέπουν αυτούς όπως αυτοί εκάστοτε τροποποιούνται ή και αντικαθίστανται.
5. Απαγορεύεται η διάθεση στο έδαφος ή/και το υπέδαφος ή στα νερά ουσιών που ρυπαίνουν ή τείνουν να ρυπάνουν τα υπόγεια ή/και τα επιφανειακά νερά ή/και το έδαφος, σύμφωνα με το Άρθρο 6 των περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών Νόμων του 2002 μέχρι 2013.
6. Απαγορεύεται αυστηρά η καύση αποβλήτων ή άλλων ουσιών ή αντικειμένων.
7. Κατά τη διάρκεια της κατασκευής και λειτουργίας του έργου να τηρούνται οι πρόνοιες των περί Αποβλήτων Νόμων του 2011 έως 2016. Στο πλαίσιο αυτό, όλα τα απόβλητα που θα προκύπτουν, κατά σειρά προτεραιότητας, να προετοιμάζονται για εκ νέου χρήση, ανακύκλωση, ανάκτηση ή, όταν αυτό είναι τεχνικά και οικονομικά αδύνατο, να διατίθενται με τρόπο που να αποφεύγονται ή να μειώνονται οι επιπτώσεις στο έδαφος και τα νερά.
8. Τα στερεά και επικίνδυνα απόβλητα από τις διάφορες εργασίες κατασκευής και λειτουργίας όσον αφορά τον εξοπλισμό, (μεταχειρισμένα μηχανέλαια, λιπαντικά, υπολείμματα και συσκευασίες υλικών βαφής και συντηρητικών, χρώματα, διαλύτες, ρυπασμένα προσροφητικά υλικά που θα προκύπτουν από τις εργασίες συντήρησης των μηχανημάτων ή από τυχόν διαρροές κ.α.) να αποθηκεύονται προσωρινά, σε κατάλληλα στεγανά δοχεία που να διατηρούνται σε καλή κατάσταση και να μην παρουσιάζουν διαρροές, σε κατάλληλα διαμορφωμένο χώρο εντός των ορίων του εργοταξίου, στον οποίο θα υπάρχει περιορισμένη πρόσβαση και σχετική σήμανση, με αδιαπέραστες επιφάνειες και προστατευμένοι από τις καιρικές συνθήκες. Στη συνέχεια να παραδίδονται χωρίς καθυστέρηση σε αδειοδοτημένους συλλέκτες για μετέπειτα διάθεση σε αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις διαχείρισης, σύμφωνα με τις πρόνοιες των περί Αποβλήτων Νόμων του 2011 έως 2016 (Αρ. 185(Ι)/2011) [ιστοσελίδα Τμήματος Περιβάλλοντος – www.moa.gov.cy/environment, στη διαδρομή Διεθνείς Συμβάσεις, Ευρωπαϊκό κεκτημένο, Εθνική Νομοθεσία/Διαχείριση Αποβλήτων].
9. Απαγορεύεται η ανεξέλεγκτη απόρριψη στερεών ή/και υγρών αποβλήτων ή άλλων αντικειμένων στο χώρο εντός της εγκατάστασης και γύρω από αυτή.

10. Να υπάρχει εύκολη πρόσβαση σε όλα τα σημεία του έργου για τις περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης.

11. Ο κύριος του έργου να ενημερώνει το Διευθυντή του Τμήματος Περιβάλλοντος σε περίπτωση ατυχήματος ή αμέλειας.

12. Να ετοιμαστεί κατάλληλο πρόγραμμα για σωστή ενημέρωση και εκπαίδευση του προσωπικού, ώστε να διασφαλιστεί η σωστή εφαρμογή των περιβαλλοντικών όρων της παρούσας Αιτιολογημένης Διαπίστωσης κατά το στάδιο κατασκευής και λειτουργίας του έργου.

13. Για τα συστήματα πυρόσβεσης, ο κύριος του έργου υποχρεούται να τηρήσει τις πρόνοιες του περί ορισμένων φθοριούχων αερίων (ανάκτηση, πρόληψη διαρροών, καταστροφή) Νόμου [Ν23(Ι)/2010], καθώς και των Κανονισμών 133/2010 που προκύπτουν από αυτόν (πιστοποίηση προσωπικού που ασκεί εργασίες σε ψυκτικό εξοπλισμό/εξοπλισμό πυρόσβεσης-πυροπροστασίας).

ΕΝΟΤΗΤΑ Α: Όροι που πρέπει να τηρούνται κατά το στάδιο κατασκευής του έργου:

A1. Να μην διενεργηθεί διαπλάτυνση του δρόμου, αλλά η ασφαλτόστρωση να γίνει πάνω στην υφιστάμενη όδευση.

A2. Το εργοτάξιο να χωροθετηθεί εντός του Δασικού Σταθμού, ο οποίος εφάπτεται στο σύνορο του ΕΔΠ Ριζοελιάς και είναι περιφραγμένος.

A3. Κατά το στάδιο της κατασκευής να σηματοδοτηθούν οι θέσεις με τα υπό αναφορά προστατευόμενα είδη χλωρίδας και οικότοποι και οι εργασίες να αφορούν μόνο επίστρωση με άσφαλο.

A4. Κατά τη διάρκεια κατασκευής του έργου να λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα για ελαχιστοποίηση και καταστολή της σκόνης. Για την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων από τη δημιουργία σκόνης προτείνονται τα πιο κάτω μέτρα, όπως:

i. Όλοι οι χώροι και οι οδικές προσβάσεις που θα χρησιμοποιούνται από οχήματα να διαμορφωθούν κατάλληλα και να επιστρωθούν με υλικά που θα περιορίζουν την εκπομπή σκόνης στην ατμόσφαιρα, εάν απαιτηθεί.

ii. Να καταρτιστεί κατάλληλο σχέδιο δρομολογίων οχημάτων ώστε αυτά να ελαχιστοποιηθούν με στόχο την κατά το δυνατό μικρότερη έκλυση αερίων ρύπων και σκόνης.

iii. Τα οχήματα μεταφοράς να διατηρούν χαμηλές ταχύτητες κίνησης (~10 km/h) στους χωμάτινους δρόμους.

iv. Κατά τη μεταφορά χύδην υλικών από/προς το εργοτάξιο να αποφεύγεται η υπερπλήρωση των φορτηγών οχημάτων μεταφοράς και το φορτίο να είναι σκεπασμένο.

v. Να γίνεται διαβροχή όταν και όπου απαιτείται και ιδιαίτερα στους χώρους όπου διεξάγονται χωματουργικές εργασίες και στους διαδρόμους κίνησης των οχημάτων του εργοταξίου.

vi. Όταν απαιτείται να γίνεται διαβροχή και των θαλάμων αποθήκευσης αδρανών υλικών για την αποφυγή δημιουργίας σκόνης και εφόσον επικρατεί άνεμος ισχυρότερος των 4 Beaufort, να καλύπτονται οι σωροί με φύλλα πλαστικού.

vii. Οι χωματουργικές εργασίες να αποφεύγονται κατά τη διάρκεια έντονων βροχοπτώσεων για τον περιορισμό τυχόν επιφανειακών απορροών επιβαρημένων με αιωρούμενα σωματίδια.

viii. Να μειωθεί κατά το δυνατόν των αποθέσεων/αποσπάσεων υλικών σε/από σωρούς και η εναπόθεση/απόσπαση υλικών σε και από σωρούς να πραγματοποιείται από το ελάχιστο δυνατό ύψος έτσι ώστε να αποφεύγεται η δημιουργία κονιορτού.

ix. Κανένα όχημα μεταφοράς, σκάφος ή κάδος τοποθέτησης αδρανών υλικών να περιέχει υλικό μετά το πέρας των ημερήσιων εργασιών.

x. Οι εξατμίσεις όλων των μηχανημάτων να είναι στραμμένες μακριά από το έδαφος

A5. Να ληφθούν όλα τα δυνατά μέτρα ελαχιστοποίησης του θορύβου, όπως:

- i. Χρήση νέων μοντέλων μηχανημάτων και οχημάτων του εργοταξίου
- ii. Τακτική συντήρηση και λειτουργία όλων των μηχανημάτων/οχημάτων του εργοταξίου
- iii. Χρησιμοποίηση αντιδονητικών βάσεων και αποσβεστών στα πλαίσια των μηχανών
- iv. Χρήση σιγαστήρων και πλευρικών παραπτετασμάτων.
- v. Τήρηση του ωραρίου εργασίας. Οι θορυβώδεις εργασίες να γίνονται κατά τη διάρκεια κανονικών ωρών εργασίας και όχι Σαββάτο και Κυριακή ή αργίες, για να μην παρενοχλούνται οι περίοικοι.
- vi. Να γίνεται σωστός προγραμματισμός των κατασκευαστικών εργασιών ώστε να αποφεύγεται κατά το δυνατόν η συγκέντρωση και η ταυτόχρονη λειτουργία πολλών μηχανημάτων στο εργοτάξιο.
- vii. Να τηρείται κατάλληλο πρόγραμμα δρομολογίων των βαρέων οχημάτων του εργοταξίου για την ελαχιστοποίηση αυτών, με σκοπό την κατά το δυνατό μικρότερη όχληση από την εκπομπή περιβαλλοντικού θορύβου.

A6. Να λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα ώστε να αποφευχθεί τυχόν απόρριψη αποβλήτων, μηχανέλαιων και άλλων ρύπων εντός της κοίτης αργακιών.

A7. Να αποφεύγεται η διεξαγωγή χωματουργικών εργασιών κατά τη διάρκεια έντονων βροχοπτώσεων για την αποφυγή μεταφοράς στερεών στους κοντινούς υδάτινους αποδέκτες.

A8. Ο εργολάβος που θα αναλάβει το έργο να συμμετέχει σε αδειοδοτημένο Συλλογικό Σύστημα Διαχείρισης Α.Ε.Κ.Κ [Κανονισμός 7, Παράγραφος (2α και 2β)], ή να διατηρεί και λειτουργεί αδειοδοτημένο Ατομικό Σύστημα Διαχείρισης Αποβλήτων από Εκσκαφές, Κατασκευές και Κατεδαφίσεις (Α.Ε.Κ.Κ), που εκδίδεται δυνάμει των περί Αποβλήτων Νόμων 2011-2016 και Κανονισμών Κ.Δ.Π. 159/2011 και τον εκάστοτε τροποποιήσεων τους.

A9. Στην περίπτωση που ο εργολάβος θα διαχειριστεί ο ίδιος κάποια από τα μη επικίνδυνα απόβλητα, να κατέχει εν ισχύ Άδεια Διαχείρισης Αποβλήτων ή Πιστοποιητικό Καταχώρησης στο Αρχείο Διαχειριστών Αποβλήτων, που εκδόθηκαν δυνάμει του περί Αποβλήτων Νόμου του 2011 [185(Ι)/2011] και τον εκάστοτε τροποποιήσεων του, για συλλογή και μεταφορά ή/και την επεξεργασία των κατηγοριών αποβλήτων που θα προκύψουν από τις δραστηριότητες που διενεργούνται για την ολοκλήρωση των προνοιών του έργου.

A10. Σε περίπτωση που δε θα τα διαχειριστεί ο ίδιος υποχρεούται να παραδίδει τα απόβλητα σε Αδειοδοτημένους Φορείς ή Κατόχους Πιστοποιητικού ή να στηριχθεί στις δυνατότητες άλλου Φορέα που κατέχει τα πιο πάνω προαπαιτούμενα, για τη συλλογή και μεταφορά των κατηγοριών αποβλήτων που θα προκύψουν από τις κατηγορίες του έργου.

A11. Να γίνει κατάλληλη διευθέτηση των χώρων αποθήκευσης αδρανών υλικών σε θέσεις όπου δεν θα επηρεάζουν αρνητικά την επιφανειακή απορροή και τη βλάστηση. Στους χώρους αποθήκευσης αδρανών να χρησιμοποιούνται μέσα όπως προστατευτικές τάφρους ή άλλα ώστε να αποφεύγεται η διασπορά στερεών σωματιδίων.

A12. Να διασφαλιστεί ότι οι εργασίες θα περιοριστούν στον χώρο όπως φαίνεται στα χωροθετικά σχέδια που υπάρχουν στο Έντυπο Πληροφοριών. Να μην γίνει καμία επέμβαση στον περιβάλλοντα χώρο.

A13. Τα υλικά για την κατασκευή του έργου να προέρχονται από αδειοδοτημένα λατομεία ή και σκυροθραυστικές μονάδες.

A14. Να ετοιμαστεί Διαχειριστικό Σχέδιο εργοταξίου που θα εφαρμόζεται κατά την κατασκευή του έργου. Το εν λόγω σχέδιο να προβλέπει την ορθολογική διαχείριση του εργοταξίου (περιλαμβανομένης και της συλλογής και διάθεσης/απόρριψης αποβλήτων, μεταχειρισμένων μηχανέλαιων, άχρηστων υλικών, αποβλήτων από εκσκαφές, κλπ.) η οποία να φαίνεται μέσα από χωροθετικά σχέδια, στα οποία να φαίνονται ευκρινώς οι διάφοροι χώροι, όπως ο χώρος για την ασφαλή αποθήκευση καυσίμων και χημικών, οι υγειονομικές διευκολύνσεις, οι διαδρομές διακίνησης των βαρέων και άλλων οχημάτων, κλπ. Επίσης, στα χωροθετικά σχέδια οργάνωσης εργοταξίου να παρουσιάζονται ξεχωριστά ο χώρος προσωρινής αποθήκευσης των πρώτων υλών και αποβλήτων, των επικίνδυνων αποβλήτων, τα γραφεία και οι χώροι στάθμευσης.

A15. Να λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα ασφαλείας τόσο για την προστασία των εργαζομένων, όσο και του κοινού.

A16. Όλα τα οικοδομικά υλικά να αποθηκεύονται στον περιφραγμένο χώρο εντός του γειτονικού Δασικού Σταθμού η δε έκταση που θα χρησιμοποιηθεί, να καθαρισθεί μετά το πέρας των εργασιών και, αν είναι δυνατό, να επαναφερθεί στην αρχική της κατάσταση.

A17. Σε περίπτωση διαρροής επικίνδυνων ουσιών (π.χ. καυσίμων, λιπαντικών ελαίων, κλπ.) στο έδαφος, να διεξάγονται εργασίες αποκατάστασης άμεσα. Συγκεκριμένα, η περίσσεια ποσότητα υγρού που απορρίφθηκε στο έδαφος να συλλεχθεί με τη χρήση απορροφητικών υλικών και να γίνει εκσκαφή στο απαραίτητα βάθος ώστε να αφαιρεθεί όσο έδαφος έχει ρυπανθεί. Μετά τη χρήση τους, τα απορροφητικά υλικά και το ρυπασμένο χώμα, να αποθηκεύονται σε στεγανούς περιέκτες και να διατίθενται σε αδειοδοτημένο φορέα διαχείρισης σύμφωνα με τις πρόνοιες των περί Αποβλήτων Νόμων του 2011 έως 2016.

A18. Υγρά τα οποία είναι αποθηκευμένα στο εργοτάξιο (π.χ. μη χρησιμοποιημένα μηχανέλαια, καύσιμα, κλπ) και που θα μπορούσαν να διαρρεύσουν στο περιβάλλον, να φυλάσσονται σε κατάλληλα δοχεία και σε στεγασμένο χώρο με βάση από μπετόν και με περιτοίχισμα.

A19. Να καταρτιστεί Σχέδιο Έκτακτης Ανάγκης το οποίο να εφαρμόζεται, κατά τη διάρκεια των εργασιών υλοποίησης του έργου, σε περίπτωση ατυχήματος, διαρροής ουσιών (ειδικά επικίνδυνων) στο έδαφος, φωτιάς, έκρηξης, πυρκαγιάς, πλημμύρας, σεισμού και τραυματισμού προσώπου. Σε τέτοιες περιπτώσεις να ειδοποιούνται αμέσως οι εκάστοτε αρμόδιες αρχές.

A20. Να μην γίνει αποψίλωση/ εκχέρσωση φυσικής βλάστησης εκατέρωθεν του δρόμου.

A21. Απαγορεύεται η απόρριψη, εναπόθεση ή διάθεση οποιασδήποτε ουσίας, η οποία ρυπαίνει ή τείνει να ρυπάνει τα νερά και το έδαφος σύμφωνα με τους περί Ελέγχου Ρύπανσης των Νερών Νόμους του 2002 μέχρι 2013, εκτός εάν η απόρριψη γίνεται σύμφωνα με Άδεια Απόρριψης Αποβλήτων που παραχωρείται από τον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος.

A22. Τα μεταχειρισμένα μηχανέλαια, λιπαντικά, ρυπασμένα προσροφητικά υλικά που θα προκύπτουν από τις εργασίες συντήρησης των μηχανημάτων ή από τυχόν διαρροές να συλλέγονται σε κατάλληλα δοχεία τα οποία να διατηρούνται σε καλή κατάσταση και να μην παρουσιάζουν διαρροές. Ακολούθως η συλλογή/μεταφορά των αποβλήτων να γίνεται από Συλλέκτες/Μεταφορείς που είναι καταχωρημένοι στο Αρχείο Διαχειριστών Αποβλήτων που συλλέγουν/μεταφέρουν απόβλητα σε επαγγελματική βάση σύμφωνα με τον περί Αποβλήτων Νόμο του 2011, όπως αυτός εκάστοτε τροποποιείται ή αντικαθίσταται. Τα οχήματα συλλογής/μεταφοράς να περιλαμβάνονται στο πιστοποιητικό καταχώρισης και να διασφαλιστεί ότι μπορούν να μεταφέρουν τα συγκεκριμένα απόβλητα με τους σχετικούς εξαψήφιους κωδικούς βάση του Ευρωπαϊκού Καταλόγου Αποβλήτων.

A23. Σε περίπτωση που θα προκύψουν άχρηστα, αδρανή υλικά αυτά να παραδίδονται σε Συλλέκτες/Μεταφορείς που είναι καταχωρημένοι στο Αρχείο Διαχειριστών Αποβλήτων που συλλέγουν/μεταφέρουν απόβλητα σε επαγγελματική βάση σύμφωνα με τον περί Αποβλήτων Νόμο του 2011, όπως αυτός εκάστοτε τροποποιείται ή αντικαθίσταται. Τα οχήματα συλλογής/μεταφοράς να περιλαμβάνονται στο πιστοποιητικό καταχώρισης και να διασφαλιστεί ότι μπορούν να μεταφέρουν τα συγκεκριμένα απόβλητα με τους σχετικούς εξαψήφιους κωδικούς βάση του Ευρωπαϊκού Καταλόγου Αποβλήτων.

A24. Οι οχετοί που θα τοποθετηθούν να έχουν έξοδο με δυνατότητα παροχέτευσης σε αργάκια. Ή να εκρέουν σε σημεία όπου δεν θα προκαλούνται αρνητικές επιπτώσεις σε σημεία κατάντι.

A25. Να εξεταστεί η πιθανότητα εφαρμογής υλικού επικάλυψης για την κατασκευή των οδοστρωμάτων το οποίο να πληροί τα αναφερόμενα στο Σχέδιο Δράσης για Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις 2012-2014, Παράρτημα Γ, Κατηγορία 6.2/A ή/και ειδικών αντιθορυβικών οδοστρωμάτων για τη βελτίωση των επιπέδων θορύβου από την οδική κυκλοφορία.

A26. Σε περίπτωση που παρατηρηθεί απορροή νερού κατά τη διάρκεια βροχόπτωσης, κοντά στους χώρους εκσκαφής, να διαμορφωθούν προσωρινά τοπικά μικρά χωμάτινα αναχώματα για την εκτροπή της ποσότητας αυτής όμβριων υδάτων προς το έργο.

A27. Να τοποθετηθούν λιποπαγίδες για τυχόν διαρροές μηχανελαίων από διερχόμενα οχήματα.

A28. Να αποφευχθούν οποιοσδήποτε αχρείαστες εκχερσώσεις κυρίως ιθαγενών ειδών όπως *Ziziphus lotus* και είδη χλωρίδας όπως γυψόφιλα. – στο κατασκευαστικό

A29. Να αποφευχθεί η απόρριψη μπάζων στην ευρύτερη περιοχή του ΕΔΠ. – στο κατασκευαστικό

A30. Να γίνουν φυτεύσεις με ιθαγενή είδη του ΕΔΠ στο

A31. Να γίνουν ξερολιθιές ;ή gabions για αντιστήριξη των πρανών.

ΕΝΟΤΗΤΑ Β: Όροι που πρέπει να τηρούνται κατά το στάδιο λειτουργίας του έργου:

B1. Να υπάρχει ετοιμότητα εκ μέρους του κύριου του έργου για αντιμετώπιση πυρκαγιάς, έκρηξης και άλλων έκτακτων περιστατικών που θα επηρεάσουν το ανθρωπογενές και φυσικό περιβάλλον.

B2. Να εφαρμόζονται τα μέτρα διαχείρισης όπως αυτά αναφέρονται στο Διαχειριστικό Σχέδιο του ΕΔΠ Ριζοελιάς.

B3. Λόγω της στενότητας του δρόμου και της πιθανής ταυτόχρονης χρήσης από πεζούς, ποδήλατα και οχήματα, να εκπονηθούν κανόνες λειτουργίας του Πάρκου και της κυκλοφορίας στους εσωτερικούς δρόμους.

B4. Τα προστατευόμενα είδη να αναδεικνύονται και να ενημερώνονται κατάλληλα οι χρήστες.

B5. Σε περίπτωση που τοποθετηθεί φωτισμός, να εξεταστεί η δυνατότητα χρήσης εγκεκριμένου φωτισμού εξωτερικού χώρου, ο οποίος δεν θα επιδρά αρνητικά στη δραστηριότητα των νυκτόβιων ειδών. Η φωτορύπανση επηρεάζει τις οικολογικές συμπεριφορές, όπως είναι η τροφοληψία, η αναπαραγωγή και η επικοινωνία, ενός ευρέως φάσματος ειδών και κυρίως των νυκτόβιων θηλαστικών, πουλιών και εντόμων. Για τον σκοπό αυτό θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί φυσικού χρώματος φως, όπως για παράδειγμα ζεστό-λευκό (θερμοκρασίας <4,200 βαθμών Κέλβιν). Επίσης, η απόσταση των φωτεινών πηγών μεταξύ τους θα πρέπει να είναι αρκετά μεγάλη ώστε να

δημιουργούνται «σκοτεινά καταφύγια» και το ύψος των κολώνων φωτισμού θα πρέπει να σχεδιαστεί σωστά, έτσι ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι επιπτώσεις στην άγρια πανίδα.

- Η διάχυση του φωτός θα πρέπει να γίνεται όσο το δυνατόν πιο οριζόντια και προτείνεται η τοποθέτηση κατόπτρων, με σκοπό να κατευθύνουν την φωτεινή πηγή στο σημείο που χρειάζεται. Οι ακτίνες φωτός δεν πρέπει να κατευθύνονται προς τον ουρανό ή να στοχεύουν δέντρα, καθώς αυτό θα έχει επιπτώσεις σε νυκτόβια και άλλα είδη πουλιών που εντοπίζονται σε αυτά.

Ενδείκνυται να μελετηθεί η χρήση φωτοβολταϊκών πλαισίων στο φωτισμό για τις ενεργειακές ανάγκες του έργου.

B6. Να υπάρχει σήμανση για συμμόρφωση των επισκεπτών όσον αφορά τη διαχείριση των στερεών τους αποβλήτων (αλουμίνιο, χαρτί, χαρτόνι, πλαστικό κλπ), έτσι ώστε να μην τα απορρίπτουν στο έδαφος.

B7. Τα στερεά απόβλητα που προκύπτουν από την λειτουργία του δρόμου να τυγχάνουν χωριστής Διαλογής στην Πηγή (ΔσΠ), για τουλάχιστον τα ρεύματα αποβλήτων γυαλί, χαρτί/ χαρτόνι, PMD, βιοαπόβλητα (τροφικά υπολείμματα, πράσινα). Στη συνέχεια να παραδίνονται σε Συλλέκτες/Μεταφορείς που είναι καταχωρημένοι στο Αρχείο Διαχειριστών Αποβλήτων που συλλέγουν/μεταφέρουν απόβλητα σε επαγγελματική βάση σύμφωνα με τον περί Αποβλήτων Νόμο του 2011, όπως αυτός εκάστοτε τροποποιείται ή αντικαθίσταται. Τα οχήματα συλλογής/μεταφοράς να περιλαμβάνονται στο πιστοποιητικό καταχώρισης και να διασφαλιστεί ότι μπορούν να μεταφέρουν τα συγκεκριμένα απόβλητα με τους σχετικούς εξαψήφιους κωδικούς βάση του Ευρωπαϊκού Καταλόγου Αποβλήτων.

B8. Τα απόβλητα που θα συλλέγονται στις λιποπαγίδες συλλέγονται και να διατίθενται σε αδειοδοτημένο φορέα διαχείρισης με βάση τις πρόνοιες των περί Αποβλήτων Νόμων του 2011 έως 2016.

B9. Να γίνει χρήση λαμπτήρων με σήμανση χαμηλής ενεργειακής κατανάλωσης (Energy Star) και οικολογικής σήμανσης (π.χ. Ecolabel, EU Flower, κ.λπ.) και εγκατάστασης του εξοπλισμού οδικού φωτισμού να εφαρμοστούν τα αναφερόμενα κριτήρια στο Σχέδιο Δράσεως για τις Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις 2012-2014, Παράρτημα Γ Κατηγορία 2.2/B Λαμπτήρες για Οδικό φωτισμό – Φωτεινοί Σηματοδότες.

B10. Στην κατακόρυφη σήμανση να εξεταστεί η χρήση αντανάκλαστικών υλικών και να τηρούνται τα αναφερόμενα στο Σχέδιο Δράσης για Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις 2012-2014, Παράρτημα Γ, Κατηγορία 6.2/B.

B11. Να γίνεται τακτικός καθαρισμός των οχετών.

ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
13.08.2021